

TEATED VIII (XLI)

17. detsembril 1936.

Ilmuvad 8 korda aastas.

Sf 8523

5. aastakäik.

SISU: Joh. Kävis —

Viis aastat oma ajakirja. Joh. Lillmaa — Meie ettevõtteil on edu.
— Jõulutaadi kellahelin. — Mälestusi seminarist. O. Jusson — Eksamil. A. Mägi —
Esimene samm. — Pilte meie pere liikmete elust. — Organisatsiooni teated.

Viis aastat oma ajakirja.

Meil on veelgi väike juubel: käesoleva numbriga lõpeb „Teadete“ 5. aastakäik! Viie aasta kestel on meie oma ajakiri täitnud üsna tähtsaid ülesandeid: ta on toonud mitmesuguseid sõnumeid Valge Maja lastele, tuletades neile meele, et nad vaimselt kuuluvad kõik ühte perre; ta on pajatanud meie pere rõõmudest ja muredest; ta on õhutanud ja arendanud uuenduslikke püüdeid pärast seda, kui sulgusid Valge Maja ukсед; ta on olnud ergutajaks ja kasvatajaks neile, kes tunnevad huvi ja tarvidust mõtetevahetuseks oma töö- ja aatekaaslastega kirjasõna abil. Ja vaatamata oma tagasihoidlikule välimusele, on meie oma ajakiri neid ülesandeid vist ausasti täitnud: meie ei saa enam kujutella oma peret ilma sellise truu sõbrata, nagu seda on „Teated“.

Tahaksin siinkohal tsiteerida ühe meie pere liikme väga tabavaid sõnu: „Teated“ on meie ustav seltsiline, kes tuleb üle poriste teede, üle laiade vete ja mõõtmata metsade, nagu kauge kevadetunne, kui tüütuseni ollakse tülpinud talumatust talvekülmast; nagu plaksatav troopikavihm kesk inisevat kõrvet, kui päike on paistnud 7 kuud seniidis. Tuleb, koputab uksele ja lausub: tere! — Endine roidumus ja nukker igavus poevad nurka norutama, vaba ulatamatus kutsub sirutama käsi! Oleks nagu jõuk kangeid kaaslasti sind külastamas, oleks nagu su osmik või

palee muutunud hetkeks vanaks hääks Valgeks Majaks — vähemalt seni, kuni loed teateid, — oleks nagu värske tuul toonud tuppa avaramat õhku, lihaseisse 10 HP energiat, silmisse kaugeid meelitavaid sihtteid, ajju lopsakat mõtteorast, hinge ergutavat rõõmu, nagu kasehalge ääsitulle.

„Teated“ toovad rohkemgi. Üks sõna endiselt sõbralt on kallim kui kolm koormat ajalehti, üks lause kaugelelt kaasvõitlejalt väärib enam kui moodne teadus ja rakendusraamatukogu“.*)

Võlgneme sooja tänu kõigile kaastöölistele, kes on aidanud „Teateid“ sisustada. Kahjuks polnud seni võimalust kaastööd tasuda, kuigi põhimõtteliselt arvame, et iga töö, ka see, mida ei tehti tasu pärast, peaks ikkagi tasu saama. Loodame, et tulevikus võime oma auvõlga tasuda, kuid usume ka, et selle pärast ei jäta keegi kaastööd oma ajakirjale saatmata.

Käesoleva numbri lisana on antud ka „Teadete“ 5 aastakäigu sisu. See osutub päris üllatuslikuks! Tervelt 80 kirjutist käsitlevad mitmesuguseid küsimusi õpetus- ja kasvatustöö alalt, mida võib nüüdki, aastate tagant huviga lugeda. Neis leidub ka vaidlust, mitmesuguste seisukohtade esitamist, oma

*) Joh. Lillmaa. Mis meid ühendab. „Teated“ V-VI, 1932.

tõekspidamiste kaitsmist. Ja seda võiks edaspidi veelgi rohkem olla. Paarkümmend vestet-joonealust heidavad tõsis-telegi küsimustele lõbusat humoristlikku valgust, mis hajutab kurvad mõttedki. Sama palju kirjutisi on pühendatud „omadele“. Neis puudutatakse vahest üsna õrnu asju, aga just seepärast, et need jäävad „omade vahele“, võib sääraseid kirjutisi kindlasti avaldada. Arvan, et neist on ka kasu — meid liitva ühistunde kasvatamiseks, nii et kellelgi ei peaks põhjust olema pahanduda niisuguste „kirjade“ pärast. Siis on veel rohkesti materjali meie organisatsiooni tegevusest, meie pere liikmete elust osavõtu avaldusi jne. Viimast osa tahame edaspidi veelgi hoolsamini arendada.

Alates meie ajakirja 6. aastakäiku, tänab ka nende ridade kirjutaja kõiki kaastöölisi ja loodab nendelt edaspidigi rohkesti kaastööd. Aga ka neid, kes

seni pole veel saanud „Teadete“ kaudu vestelda oma sõpradega, kutsun ja virgutatan tööle. Jätkates sama tsitaati, võiksin minagi ütelda: „Seepärast, sõbrad (ja vaenlasedki, kui neid juhtuks olema!), ärge laske sulel roostetuda ämbliku elamu alussambana! Kastke ta ohvrimeelsesesse tinti ja laske tal avasüdamest puhutuna jalutada üle ootava paberi! Ei soovita teilt kuulda maa- ja teisi keri imestamapanevaid kõmusaavutusi, vaid nähtaks meelsasti paari tervitusridagi. Siis hoomataks et need pole vajund halli loidusmerre, kes kord olid koos sumiseva mesilasperena. Olgem ühine pere, olgem ühine mõte, nagu erkude niidistik ajukoopas. Ainult siis elame! Surra oskame üksindagi“.

Pühade ja uue-aasta õnnitlustega kogu Võru seminari, eriti aga «Teadete» kaastöölise perele — ka ühingu juhatause nimel

Joh. Käis.

Jõulutaadi kellahelin.

Toimetus avaldab siin (ja edaspidigi) meeleldi ka seminari perefaste katsetusi ilukirjanduse alalt. Käesoleva lookese autor on aga soovinud teadmatuks jääda.

Jõulude eel Aimi ja Helgi õppisid hoolega salmikesi ja jõululaule. Aimi oskas juba lugeda. Koolis küll veel ei käinud. Helgi tundis ainult tähti ja pidi samuti peast õppima. Kui Aimi luges ees, kordas ta seda järele. Päris ruttu jäid meele esimese salmi sõnad. Ainult viimase salmi sõnad natukese tikksid mõnest kohast ununema, selle eest oli lauluviis hästi selge.

Nii õppisid õed kahekesi jõulusal-mikest ja arutlesid ka laulusõnade üle: „Helisesid kellad hellad, jõulutaadi aisa-kellad.“

„Jõuluvanal siis on ka ikka saan, millega ta pakkisid veab ja kuhu ta ise istub. Tea, kas temal on punane hobune, nagu meil, või on valge, nagu Lembil isal?“ — arutles Helgi. Luges küll ka sõnu laulukesel õega ühes,

kelle käes oli raamat ning kes oli ise juba nii tark, et oskas temalegi õpetada.

Helgile jäi vähe tööd, nii viis ettekujutus teda juba esimeste laulusõnade mõjul kaugele. Silmi ette kerkis tal valge hobusega kiiresti sõitev jõuluvana. Maailmatusuur kingituste koorem, kirjude ja värviliste paeltega kinniseotud pakikesed kuhjas üksteise peal. Nende keskel suur vitsakimp, nagu luud püsti. Jõuluvana ise istus pakkide peal. Kuidas ta neid ometi katki ei istu, imetles mõtteis Helgi.

Korruga tuli tuulepuhang ning tuisk mattis jõuluvana ühes koormaga. Just Laasi mäekesest meie poole alla sõites kadus koorem. Kas läks ümber või viis tuisupoiss ta meist emale! Korruga puhkes Helgi nutma.

„Paha külmapoiss ei lasegi jõuluvanal tulla, lükkab koorma ümber ning võtab pakid endale. Nüüd läsksi koorem ümber Laasi mäe alla.“

„Ei see polnud jõuluvana koorem. Jõuluvana koorem ei lähegi ümber. Väikesed kääbused hoiavad koormat, et see ümber ei läheks“, — seletas Aimi.

Meie ettevõtteil on edu.

Joh. Lillmaa.

Sirvisin kord „Teateid“ ja „Kooliuuenduslast“. Huvitav ja rõõmustav on näha nende arengut. Esimesed numbrid algavad küll täis usku ja lootust tulevikku, kuid, väljendades mu isiklike tundeid nende sirvimisel, nad on siiski nagu väikesed lapsed: tagasihoidlikud oma jõus, pisut häbelikud oma ülesastumises ja hõredavõitu sisult. Püstitatakse tähiseid, seatakse sihte, otsitakse, kobatakse — nagu ikka uudismaa raivamisel. Ohutatakse üksteist tööle ja palutakse kaastööd.

Esimestes numbreis leidub kirjutisi, mis on tehtud nagu tellimise pääle. Nendes väljendub rohkem valmisolekut tööle, suurt kohusetunnet oma ajakirja vastu, kuigi puudub alati seesmine tarvidus kirjutada oma veendeist, oma töökspidamiste kaitseks. Vaatamata sellele, et on nõnda kohusetundlike meie pere liikmeid, kel on usku meie ettevõtete edukusse ja menukasse tulevikku, kes selle üleminekuaja hõredate kohtade täiteks kas või teevad kaastööd, mõned vii-

mased leheküljed „Teadete“ numbreis on siiski pooltühjad... Ma ei tea seda küll täpselt, kuid arvan, et meie väsimatu isa — kõikide armas Joh. Käis — pidi olema mõnikord mures, kui lehe väljaandmise päevaks kaastööd oli kogunenud nii vähe.

Võtan julguse nimetada „Kooliuuenduslastki“ meie pere ettevõtteks, sest meie Käis oli ju sellegi mõtte algatajaks. Ja esimesteks kaastöölisteks, pioneerideks, oli jällegi meie mehi — Võru seminari perelasi ja nende sõpru. „Kooliuuenduslanegi“ oli alul pisut abitu, nõrk ja kerge; oli säälgil vast tühja tuult ja teri segamini haganatega, kui lubate nõnda väljenduda, kuid algus tehti kas või nõndagi. Ja ega see algus paha olnudki, kuid võrreldes esimesi numbreid viimaste täiuslike, tüsedate ja sisukate numbritega, peab möönma, et viimased on palju tugevamad ja tüsedamad. Nii tublid ja laidetamatud, otse aukartustäravad, et nende kõrval esimeste püha algusinnu tuli hakkab nagu kahvatuma.

Helgi tahtis nüüd päris palju ja põhjalikult jõuluvanast kuulda, seepärast otsustas küsida targemalt kui öde Aimi, kes temast ainult kolm aastat ja seitse kuud vanem oli.

„Ma lähen küsin emalt, kus jõuluvana nüüd elab.“

Aimi, kellele vanatädi samas eas oli seletanud jõuluvanast pikalt ja laialt, ruttas Helgile vastama.

„Ära ema eksitama mine, sellest võin jutustada sulle ise! Mina tean. Jõuluvana kodu on metsas suurte ilusate kuuskede keskel. Kingituste pakkidest on tal majaseinad. Neid pakkisid aitavad kääbused teha, kes on väga virgad. Kääbuseid saadab jõuluvana kaugeemale vaatama, kuidas lapsed oma kodudes elavad ning kuidas õpivad koolis. Igal pool käivad järele kuulamas kääbused, sest nad on väga väikesed ning nähtamatud. Ka suvel elavad kääbused metsas ning seletavad jõuluvanale, kuidas lapsed karjas olles loomade eest hoolitsevad ning et nad asjatult puid ja põõsakesi ei riku. Sellepärast teab jõuluvana ka laste suvisest elust. Mäletad,

möödunud jõuludel noomis meie Jukat, et see suvel karja juures ilusa kasekese oja kaldal ära murdis. Kasest ei saa ju muud kui valusad vitsad laste jaoks. Need toovad aga ainult kära ja pahanlust majja, seletas siis Juku. Ega neist muud suurt ole ka. Noh, vihtasid ka küll teeb vanaema, aga vihtlemine polegi meeldiv kuumas saunas. Nii poleks tõesti neid puid tarvis, aga näe, jõuluvana ei luba murda.

Möödunud jõuludel käis Juku isaga jõulukuuske toomas metsas, siis oli näinud jõuluvana torukübaratki vilksatavat üle kuuseladvakeste. Siis ta ikka metsas elab ning juhatab jõulukuuse otsijaile, kus ilusamad kuusekesed. Aga kui pakikesed oma toa seintest jõululaupäeval laiali kannab, siis läheb isegi minema, sest tal hakkab ju külm, kui tuba pole.“

„Kas jõuluvanal on saan sõitmiseks ja kellad ka aisa küljes? Siin laulukeses ju on, et jõulutaadi aisakellad. Kas ta käib jala või sõidab? — küsib Helgi, kes nüüd oma öde pisut rohkem usaldas ja hindas.

„Jõuluvanal on palju käia ja tema

„Teated“ ei suuda enam mahutada saabuvat materjali! Kui esimestes numbreis töid venitati ja sõredama trükiga täideti tühji lehekülgi, siis pärastistes tuleb lisada lisalehti, tarvitada peenemat trükikirja, et mahutada kõike tõhusat ja tarvilikku. Ja „vana“ Käis, kes siiski iga aastaga näib minevat nooremaks, tähendab, et järgmise kaksiknumbri jaoks on juba materjali külluses. Uut ei ole vajagi nii ruttu. Ka „Kooliuuenduslases“ näeme nii palju uusi nimesid, nii palju sõnavõtte igast uuenduste- ja küsimustevallast. „Kooliuuendustlane“ on saanud kogu Eesti ärksamale ja uuendusliku-meelsemale õpetajaskonnale vajalikuks sõbraks, kelle olemise-küsimus ei tule enam kõne allagi. Ta täieneb üha, muu-

tub tõhusamaks nii sisult kui välimuselt. Tema tuleviku suurust teavad kahekesi ainult vana Jumal ja „noor“ Käis!

Pioneerid on teinud oma töö. Võiks öelda nüüd, et pioneerid võivad minna, kuid ei — pioneeridest on saanud ja saab põliseid päriselanikke. Kui „Teateis“ hakati katsetama oma noort ja nõrka sulge — ja see katsetamisvõimalus on praegugi kõigile vaba, kes seni on endamisi vaikinud, — siis nüüd, iga kirjutatud palaga on tõusnud noorte kirjameistrite kirjutamisoskus, julgus ja jõud.

Võib öelda lõpusõnana, et meie ettevõtteil — „Teateil“ ja „Kooliuuenduslasele“ on olnud edu, kuid nende edusammud on omasoodu edendanud ja arendanud meid.

Mälestusi seminarist.

Esialgelt kavatsetud „mälestusalbum“ kujunes oma välimuselt ja sisult õieti esindusteoseks Võru seminari tegevusest. Seetõttu ja osalt ka ruumi-puudusel tuli säält välja jätta mõningaid kirjutisi, millel on tähtsust vaid kitsa-

mas ulatuses. Kuid need sobivad üsna hästi „Teadetele“, mispärast toimetuse avaldabki osa koguteosest välja jäänud kirjutisi „Teadete“ käesolevas ja järgnevais numbreis. Siin avaldatud kahest mälestusküllust on esimene eriti huvitav

peab ikka sõitma, muidu ei jõua ära viia kingitusi.“

Nii arutasid lapsed ning õppisid salmikesi lahkele jõuluvanale tänutäheks igaaastase meelepidamise ja soovitud kingituste eest.

Jõuluõhtul, enne jõuluvana tulekut Aimi rahustas Helgit, kes kartis. „Jõuluvana ei maksagi karta, see on inimesest tehtud nagu mardidki. Vitsakimp on jõuluvanal ühes, mida annab karistuseks pahadele lastele.“

„Jõuluvana ei tahagi halbu lapsi,“ järeldas väike Helgi, kes vahest ka oma õe ja vennaga tusane oli.

„Mispärast ta ei taha?“

„Keegi ei taha halbu lapsi, ka meie ema mitte.“

Pärast jõuluvana lahkumist pakkide lahtitegemisel arutlesid lapsed veelgi omavahel, et päris jõuluvana ikka ise vast ei tulegi kodust välja. Tema on väga vana ja seepärast käsib kedagi jõuluvanaks hakata. Helgi oli nagu tunnud selleaastast jõuluvana. Sellel oli sulase Kusti hääl.

„Kuhu jõuluvana nüüd läheb, kui

jõulud mööda? — küsis esimese püha hommikul Helgi.“

Jõuluvana sõidab nüüd ära, sest tema kuuskedest ja pakikestest majake on lõhutud. Neid andis ta meile pühadeks. Läheme ruttu välja vaatama, ehk näemegi kui jõuluvana sõidab minema,“ — ütlesid lapsed.

Varsti tulid nad tuppakutsuma kaema kuulama imeilusat helinat, just nagu väikese jõulupuul küljes oleva kellakese helinat, mis kuuldus maja otsas oleva puu kohal.

„See vist ongi jõulukellade helin,“ arvasid nad ise.

Ema seletas, et jõulutaat on ehtinud ka väljasolevaid puukesi läikiva ja sätendava lume- ja jääkorruga ning tuule käes need helisevadki. Metsas, kus palju puid, on see helin veel palju suurem. Aimi arvas, et kõik jõuluvana metsadest hakkavad ära sõitma ning nende aisakellad helisevad, seepärast ongi helin metsas suurem.

„Küll on talv ikka hea, nüüd kuuleme ilusat jõulukellade helinat; seletasid lapsed, kui nad vedasid kelgukese hangele, et teha sõitu jõulutaadi aisakellade helinal.“

Pedagoogiline ühing „Võru Seminar“

TEATED

1932—1936

Tegev- ja vastutavtoimetaja: Joh. K ä i s.
Väljaandja: Ühingu juhatus.

I Kirjutisi kasvatus- ja õppetöö alalt.

	Lk.		Lk.
1932.			
Kuidas tõstsin kirjaliku väljenduse taset oma klassis. — V. H.	2	Röömsast lauluõpetusest. — R. Taba.	29
Esimesi muljeid tegelikust koolitööst. — K. Laane.	3	Kirjutamise algõpetusest. — P. Härm.	35
Ühest laulutunnist. — P. Härm.	4	Õppejutt — küsimis-kostmismeetodi asemele. — Ssa.	39
Noorte õpetajate osast kooliuuenduses. — K. Laane.	6	Psühhoanalüüs ja kasvatus. — Dr. R. Lattik.	41, 49, 57
Õpilaste kodutööde küsimusest. — V. H.	10	Seltskonnatööst kui niisugusest. — A. Ivask.	44
Koolmeister ja õpetaja. — P. Härm.	12	Ketserlikke mõtteid õpetajast ja seltskonnatööst. — M. Aleksa.	54
Lihntne õppevahend arvusüst selgitamiseks.	14	Kilde tööst. — Vicor.	55
Maateaduse näitlikustamise võimalustest. — Joh. Lillman.	20	Märkmeid ilmekast lugemisest. — E. Oja.	60
Põgusaid mõtteid kooliuuendusest. — V. Horn.	25	1934.	
„Harjutused“. — Rud Leiman.	27	Õpetaja ja kooli osast vabaharidustööst. — K. Laane.	1
Meie suurimast vaenlasest. — A. Ivask.	29	Kuidas alata laulmise õpetamist algastmel. — R. Taba.	3
Ajaleht klassiseinal. — P. Härm.	31	Kord või reziim? — A. Ivask.	11
Laulmisest kuulmise järele. — Joh. Lohk	33	Üht-teist algklassides kasutamiseks. — P. Härm.	16
Märkmeid õpilaste väljendusoskuse arendamisest. — K. Laane.	34	Eksamihirm. — R. Taba.	65, 73
Õpetaja ja kirjandus. — M. Aleksa.	38	Mille poole peaksime püüdma hindamisviiside muutmisel? — V. Horn.	67
Kas õpperaamat täidab kõik ruumi õpilase laual? — R. Leiman.	39	Käisi süsteemist, minu koolist ja universaalsest tööraamatust. — Joh. Lillman.	70
Õpetaja kasvatajana. — R.	40	Tööjuhatusi ajaloos. — V. Ordlik.	83
Uuenduskatseid ühes Petserimaa algkoolis. — A. V.	43	Karistuse ja karistamise psühholoogiast. — R. Taba.	89
Ümberhinnanguid. — V. H.	46	Mõningate piasiasjade lahendusi koolielus. — E. K.	94
Piasiasjad-suurasjad. — P. Härm.	49	Keskustuse põhimõte ja selle teostamise võimalusi. — Joh. Käis.	97, 105
Kaks palet. — A. Ivask.	54	Õpilasi minu koolist. — V. H.	103
Õpilaste omavalitsusest algkoolides.	61	Teste looduseõpetusest 4. õppeaastal.	103
Miks Kalju K. ei õppinud matemaatikat. — R. Taba.	65	1935.	
Kuidas algasin tööd maateaduse alal 5.—6. klassis. — V. Horn.	69	Usuõpetus alg-liitklassides vajab uusi käsitlusviise. — A. Ivask.	5
Maateaduse tööjuhatusi. — V. Horn.	71	Mis viga oli test-ülesannetel?	7
Tööjuhatusi füüsikast 6. õppeaastale. — H. S.	73	Natuke kodust kasvatus. — P. Härm.	20
1933.		Joh. Käis eesti algkool. — Akseli Salokannel.	25
Analüütiline meetod kasvatuses. — A. Ivask.	1	Tööjuhatusi ajaloos. — Ants Udras.	34
Kuidas Raul K-I parandati õigekirja. — R. Taba.	2	Tööst liitklassis ja ühekomplektilis kooles, eriti nelja noorema õppeaastaga. — V. Ordlik.	41, 45, 57
„Vanad ja noored“. A. H. Tammsaare. — P. Härm.	4	Õpilaste kirjaliku kõne arendamine. — Joh. Käis.	53
Võimlemistund igapäev. — H.	8	Meie kooliuuenduse isa ja kandja. R. Taba.	66
Lammutamise ajal. — K. Laane.	10	1936.	
Meie murelapsed. Kes nad on? — Valt. H.	13	Õpilaste kirjaliku kõne arendamine (järg). — Joh. Käis.	7
Vaenutunne ebamoraali vastu — ühiskondlik kasvatustegur. — A. V.	15	Meie koolikord kõneleb. — R. Peemot.	13
Meie valulapsi. — A. Ivask.	17		
Näiteid analüüsi käigust. — A. Ivask.	19		
Enam armastusi, vähem vaenu kasvatus töös. — A. Hollo.	25		
Meie murelapsi. — R. Z.	27		

	Lk.		Lk.
Mõnda kokkukõlastatud tööjuhatastusest ning testist. — J. Ivask.	20	Õigekiri — individuaalgrammatika. — Joh. Lillmaa.	41
Kuidas esitada tähti maa-alkkooles. — Joh. Lillmaa.	23	Kirjaõpetuse „pean meeles“. — A. Vallner.	43
Neist, kes ei laula. — R. Taba.	25	Lapsepsühholoogia tundmise osatähtsus emakeele seisukohalt. — H. Rajamaa.	51
Lapsest, kasvatuses ja koolikorrast. — A. Vallner.	29	Kirjandeist ja stiilist. — E. Oja.	54
Aabitsaõpetusest. — V. Ordlik.	35	Pudemid sõnavaravaldkonnast. — P. Härm.	56
Lugemisõpetusest. — H. Otsmaa.	39	Emakeel liitklassides. — A. Ivask.	57

II Vesteid, mälestusi, joonealuseid.

	Lk.		Lk.
1932.			
Illustratsioon kohatuse küsimusele.	5	Uued käsud ja korraldused õppe- ja kasvatustöö alal. — Jorh.	72
Otsin oma koolimaja. — Joh. Lillman.	11	Tagasi koolipõlve. — A. Onno.	76
Kuidas pühitsesime seminarist aastapäeva 4 a. eest.	19	Ajamõtteid. — K. Laane.	77
Neli aastat R. Kääriku surmapäevast.	20	Igapäevase elu naeratav pale. — Joh. L.	111
Kilde mu koolikroonikast. — B. F.	23	1935.	
Käekiri, päike ja mustuhat muud. — Joh. L.	27	Õigekeslus ja meie nimed. — Hilju Laja.	3
Oleme's langenud turukauba tasemele? — K. Laane.	48	Nad on nii naljakad. — R. Taba.	14
Sellest tõotatud maast. — K. Laane.	48	Lühifilm mälestustest. — Al. I.	17
Häbenemisest ja häbematuses. — K. Laane.	51	Igapäevase elu naeratav pale. — J. L.	33
Pedagoogiline piibujutt. — M. Aleksa.	54	Lapse eesnimi vihjab kodusele kasvatusel.	49
Köver peegel. — K. L.	57	Noorusaastalt. — Joh. Käis.	71
Kiri ametita kaasvõitlejaile. — Alfred H.	63	Mälestuskilde Joh. Käis'ist ta 50-ne eluaasta künnisel. — M. Aleksa.	79
Epigramme. — K. Laane.	66	Suur noorte tööle rakendaja. — V. Horm.	80
Kalkulatsioonid. — A. Ivask.	67	On vähe minu sõnadest selleks... — A. V.	82
1933.			
Koolipoliitilisi sihtjooni algavaks „pjatiletakaks“.	11	J. Käis uute teede rajajana liitklassitöös. — V. Ordlik.	83
Peegelgusi elust.	16	1936.	
Käputäis mälestusi ühest õhtust. — P. Härm.	22	Kuidas veeta vihmased ja porised pühad.	4
Epigramme. — K. Laane.	40	Parima töökaaslase ja sõbra mälestuseks. — A. Aidla.	13
1934.			
Mis on kolme vanema klassiga koostöötamine? — A. Ivask.	15	Miks mind ei olnud Võrus...	47
1935.			
Saatets ja tervituseks.	1	Meie meestest ja naistest.	49
Korraldagem mälestisi! — K. Laane.	9	Paul Truusmann'i ei ole enam... K. Laane.	59
Jälle väike „järellainetus“.	14	Jõulutaadi kellahelin.	64
Võru seminarist aastapäeva puhul. — Joh. Käis.	17	Eksamil. — O. Jusson.	67
Mis meid ühendab? — K. Laane.	18	Esimene samm. — A. Mägi.	69
Aastapäeval. — Joh. Lillman.	19		
Mis meid ühendab. — Joh. Lillman.	42		
Meie sihid ja ülesanded. — Joh. Käis.	45		
Üleskutse.	56		
1933.			
13. märtsiks. — Joh. Käis.	9		
Mis toob meid kokku? — K. Laane.	33		
1934.			
13. aastapäevaks. — Joh. Käis.	10		
Laimu vastu. — Joh. Käis.	72		
1935.			
Omade juures. — K. Laane.	1		

III Omadele.

	Lk.		Lk.
1932.			
Võru Seminarist aastapäeva puhul. — Joh. Käis.	9		
Kas on Võru seminarist perelasis rahvuslikku vaimu? — H. Mark.	11		
Võru Seminarist vaba Eesti. — Joh. Lillman.	10		
„Väikese mehe“ mõtteid suure küsimuse üle. — A. V.	11		
Sellele, kes ei viibi enam meie keskel.	37		
Korraldagem omaabi! — K. Laane.	40		
1933.			
Tänutundes Valge Maja perele. — Joh. Käis.	7		
Mis meid kohustab. — Joh. Käis.	8		
Elu murrab sisse.	22		
Omainimesed peaksid veel rohkem kokku hoidma. — Al. I.	46		
Teine kiri koolioele.	49		
Meie ettevõtteil on edu. — Joh. Lillmaa.	65		

IV Kirjanduse ülevaateid.

	Lk.		kL.
1932.		1934.	
Joh. Käis. Uusi teid algõpetuses.	57	"Teel töökoolile" I—VI.	14
Kena jõulukink seminariperelasile.	75	Uusi töövahendeid individuaalseks tööks. —	
1933.		Joh. Käis.	95
„Jõulumure“. — R. L.	7		

V Organisatsiooniteateid — ühingu tegevust.

	Lk.		Lk.
1932.			
Ühingu organiseerimisest ja töökavast.	53	Pedag. ühingu „Võru Seminar“ kirjastamise	
1933.		kodukord.	59
Kaks ilusat päeva Võrus. — V. Horn.	46	Joh. Käis 50-aastane. — K. Laane.	62
1934.		1936.	
Kaks meeleküllast tööpäeva Võrus.	81	Rohkearvulisi austuseavaldusi J. Käis'ile	
Toetusfondi mõte ja tähtsus. — V. Horn.	83	tema 50-aasta sünnipäeva puhul. — H.	1
Pedag. ühingu „Võru Seminar“ aukohtu		Olga Jusson †	12
kodukord.	86	Võru Seminari pere üldnimestik.	14
1935.		Töö- ja pidupäevad Valges Majas. — K. L.	33
Henno Sikk †	37	Võru Seminari ülevaatesteose asjus. —	
Meie ühingu aastakoosolekult	38	K. Laane.	49, 62
Pedag. ühingu „Võru Seminar“ toetusfondi		Viis aastat oma ajakirja. — Joh. Käis.	63
kodukord.	39	Juhan Jahu 65-aastane.	70

Pilte.

	Lk.		Lk.
1933.			
Valge Maja. Linoollõige.	9	Joh. Käis oma noorusmail.	63
1934.		Pilt seminaripäevilt: loodusteaduserühm.	67
V. Õ. S. õpetajad ja lõpuaktusest 2. VI 1927. a.		Joh. Käis'i sünnimaja — Rosma algkool.	73
osavõtnud vilistlasi.	9	Traditsioonilisest Võru seminaripere koos-	
V. Õ. S. Õppiva Noorsoo Ringi juhatus		viibimisest osavõtjad 1934.	81
1925./26. a.	11	1936.	
1935.		Joh. Käis. Prof. N. Triigi õlimaal.	3
Seminari väike orkester 1928. a.	9	Võru seminari 1. lend 1925. a.	11
Joh. Käis.	61	Olga Jusson †	13
		Valgesse Majja kokkutulnud Võru seminari	
		perelasi, 1. aug. 1936. a.	34
		Paul Truusmann †	59
		Pilte meie liikmete perest.	69

seepoolest, et tema autorit pole enam elavate keskel ja et see kirjutis oli esimene koguteosele saadetud kaastöö.

Toimetus.

1. Eksamil.

Olga Jusson.

Vaevu saan lahti suure, raske ukse, mis seljataga kõminalt taas kinni langeb. Seisan kuski ruumis seninägematult laia trepi ees, mis mõne kivist astmega viib üles teise ukse juurde. — „Kas seegi on raske ja kõmised, langedes kinni“, mõtlen. Iga astmega läheneb ta, iga astmega suureneb uudishimu teada saada — mis on selle taga?

Kas kardan? — Ei. Selle olen juba ammu enesele selgeks teinud: matemaatikat — ei, emakeelt — ei, maateadust — kaugeltki mitte, ajalugu ja kõiki teisi aineid samuti. Nende mõistmine oleneb ju ainult minu enda tahtest — nii siis, sellest küljest hirmu ei ole.

Mõtiskledes õppeainete üle, olen jõudnud klaasist ukseni, mille taga näen jalutamast noori, küll salkades, küll üksikult.

Näivad nii rahulikud. — Uskumatu!

Ei usalda sisse minna. Taas sähvab teadvusse minu siiatuleku põhjus — pean ju minema. Nüüd kahtlemata on juba paljud mind märganudki. Mõnedki on ehk sellel ajavahemikul jõudnud mõtelda: „Mis see... see... sääl seisab!“

Lükkan ukse lahti. Tahan märkamatult pugeda seesolijate hulka. Kuid... seda kõminat, klirinat ja teisi hääli, mis ukse avamisel tekib. Kogu pikk koridor tundub sellest kajavat. Nüüd vaatavad kõik siia poole. — Kui saamatu ma ometi olen!

Aga, pole vist midagi. Poen ruttu teiste sekka. Kes mind, väikest, sääl ikka jälgib.

Imestades leian, et pääle minu on siin mõni väiksemgi. Kõik nad näivad kaduvat sellesse üldisse sagingasse. Salk noori seisab koridori lõpul akna juures, ümbritsedes üht vanemat härrat — arva-

tavasti mõni õpetaja. Varsti lahkub viimane, kaenlas mingi noodi pahmak ja siirdub pimedasse koridori, mille lõpul avanevast uksest silman klaverit.

Selle järele paelub tähelepanu keegi väiksem härra, kelle ilmudes valgutakse kahelepoole. Tervitused. Kuid piki koridori voolab noori ikka edasi-tagasi. Sääl katkeb vool, kui ilmub jälle keegi — õpetaja, ja liitub viimase möödudes uuesti.

Sumin, kõnelused... Kõik ootavad midagi, ootavad põnevalt. Vanemais on rohkem rahu, kindlust, kuna nooremad — pisikesed, esimest korda kesk seda kihavat elu, uurivad suurte silmadega askeldust oma loodetavas tulevases kodus — haridusetemplit.

Äkki, üldist suminat matvalt kõlab märkuandev kell. — Algab... Ja samas järgmisena: „Noored eksaminandid, teise majja!“

See korraldus tuleb energiliselt, usaldäratavalt härralt. Osavõtlik, hoolitsev, ühtlasi kindel pilk mõjub mõnessegi närveerivasse poissi ja tüdrukusse rahustavalt. — Oleks see direktor! —

Kohmakalt, kandade kobinal, sammuvad noored eksaminandid trepist alla ja õuepoolsest uksest välja teise majja. Direktor saadab neid muheleval pilgul.

— Oh neid muresid, mis mahub ühte päässe!

Teises majjas. Pikad laudade read. Ärevail silmil keerutades paremas käes pliitsit, mis terav kui nõel, ja vasemas kummi, mis kohe poest ostetud, oodatakse eksamineerijaid. Iga uue juurdetuli puul käib läbi ootajate üldine võpatus. — Kas nüüd? Veel mitte. — Tuleksid nad juba! — Pöörded paremale ja vasemale. — Ohked. — Kui hää oleks olla karjas ja joosta Krantsiga võidu. — Krants, sa oled minust praegu õnnelikum...

Viimaks ilmub kaks õpetajat. Tõustatakse püsti kui üks mees.

See kõik sünnib välkkiirelt, et enese ja Krantsi võrdluski jääb pooleli.

Paari minuti pärast kuulduv vaid pliitsi lendu üle paberi, kuna kumm kaotab väärtuse. Kera ruumala..., siilindri pindala, protsendid — need surisevad pääs, südame töötades mootorina, küttejõuks — soov, saada tulevaseks õpetajaametis kandidaadiks.

Aeg möödub lennul. Juba keegi läheb oma vastatud küsimuslehega. Isegi heidab silmad uhkelt üle kogu klassi, et vaadake, olen esimene! Jõuab laua juurde, mille taga seisab halles rõivais, punaste raamidega prillides hallpäine õpetaja.

„Juba valmis?“ küsib. —

„Ammu juba. Istusin tükk aega niisamuti pingis!“ on uhke vastus.

„Aga kuule, väike-tüdruk, teine lehekülg on veel täiesti puutumata.“

„Ah, ei vaadanud, arvasin, et teisel poolel ei olegi,“ vastab kohmetult, ja sibab nii ruttu kohale kui veel jalad kannavad.

Oh neid küsimusi küll, jätkub neid isegi teisele leheküljele.

„Lõpetage, aeg on läbi“, kuulduv juba „suures majas“ nähtud härralt, kes seni jalutas pinkide ridade vahel, julgustades kartlikke aja küllusega. — Küll see vist ikka on direktor. Miks ta siis on kõikjal esimene. —

Pärast pikemat vaheaega on töö, millel päälkirjaks „Minu elulugu.“ Enamus eksaminantidest tunneb kohustusena, varustada tähtis töö daatumiga — 27. aug. 1927. Taas sulgede krabin — lennul on igaühe vaba fantaasia. Siin on täita vaid need eeskirjad, mis saadud algkoolist. Häda sellele, kel neid vähe varuks!

Kui kõlab märguanne lõpetamiseks, on eranditult kõigil töö äraandmiseks küps.

Kirjutati uhkustundega: lõpetasin algkooli 6 klassi sel aastal, nagu mainiks mõni suurvaim oma ülikooli lõpetamist. Igaüks on olnud kuidagi suurmees, kes karjas, kes muidu vanematele abiks.

Klaverimäng ukse taga on tõenduseks, et on õieti tulnud. Õeldi küll, et tuleb minna koridori lõpul olevasse klassi. Kuid siin on neid koridore nii palju ja kõik pimedad — päris labürint.

Ees on juba salk noori, kes näitavad oma muusikalisi võimeid. Akna juures seisab noorim seni kohatud õpetajaid. Ta on nõutu, sest poiss ei tea, mis vahe on moll- ja duur-heliredeli vahel. Poiski on nõutu. Viimaks sähvab keegi pisem „vend“ tagumisest pingist sõrme üles ja õpetaja küsimuse päälle hüppab krapsti sõrmele järele. — „Esimene on kurb, teine rõõmus,“ vastab võidurõõmsalt.

— „Tubli!“

Poistestki on esimene kurb, teine rõõmus, esimese meeoleolu mollis, teise oma — duuris.

Klaveri juures aga käib omasoodu võidujooks seminaristi tiitlile. Siin juhib seesama õpetaja, kes hommikupoolikul noodipahmakuga kaenlas kadus koridori, mille lõpul avanevast uksest võis näha klaverit. Ikka naeratlev, ikka lohutav — „Pole viga. Küll läheb!“

„Laula järele, mida ma ees mängin,“ ütleb. Kus sa ikka laulad, kui süda taob takti vasarana, ja hää vibreerib ühes südamega. — „Ei ole viga. Katsu veel kord!“

— „Järgmine!“

Nii kordub see, täis põnevust, ootust, ärevust.

Viimaks ometi lõpp. Algab pikem vaheaeg. — Kas ei või ja? Piisab külluses aega tutvumiseks mõnegi nähtusega. Mõni sõbergi on juba leitud. Selgub, et see, kellest oletatud, ongi direktor Joh. Käis. Õpetaja akna juures — Peeter Laja, klaveri juures Karl Pütsep, teises majas punasteraamidega prilles — Karl Greenberg, ja see, kes hommikupoolikul koridoris möödus kuuehõlmade lennul, naerva silmi ning piki samme, oli Karl Kisand.

Teisi õpetajaid eksamipäevast ei mäleta.

Paaritunnise ootamise järele ilmub mustale tahvlile võitjate nimekiri.

— Kas ei või ja?

Koridoris ummik. Kas ei või ja?... Moll, duur, duur, moll — näoilmes peegeldub meeleolu. Küll tõustakse kiki-varbaile, kuid vaatleja nii pisike ja nimekiri tahvil nii kõrgel, et kui seda uurides oleks müts peas, siis kukuks see seljataha maha.

Lahkutakse üksteise järele. Ikka ja ikka kõmatab raske uks, lastes välja noori, kellest mõned on tulvil täis õnne, kuid teised aga, keda võrratult rohkem, lasevad eesukse kinni langeda viimset korda.

Tühjeneb koridor. Vaid mõni üksik askeldab veel. Lahkuvad needki.

Kolmeks päevaks on koridoris vaikus. Siis algab uus võidujooks, võidujooks — teadusele, edule, õnnele, valitud kutsealale.

Selleks on aga tarvis hoolt, püsivust, soodsaid tingimusi. Väga vähestel õnnestub jõuda sihile.

1927. a. 105-st startijast võitis 32. Kolme aasta pärast lahkus seminarist algkooresseisus 24. Sügisel siirdus teistesse seminaridesse 17. 1933. a. lõpetajate nimekirjas eksisteeris 13. Sama aasta sügisel 5 lõpetajat poissi asusid sõjaväkke sundaega teenima, 2 tüdrukut kodukooli-õpetajaks, kuna vaid 6 tüdrukut asus

tegelikult õpetajaameti kandidaadina tööle algkooli.

9. juulil, 1934. a.

2. Esimene samm.

Aino Mägi.

Olin alles kooliõpetaja ega teadnud, et võin laulda ka peol üksi. Lauluõpetaja andis mulle aga laulu, mille pidin õppima selgeks, et laulda koolipeol. Algas õppimine, täis ärevat hirmu. Endamisi arvasin, et olin saanud laulu üsna selgeks, kuid lauluõpetaja tegi minu „savipillist“ uue „pasuna“.

Närvide rahutust oli peoni tubli annus.

Saabuski viimaks piduõhtu. Ruttasin kooli, kus otsisin kõikjal asjata rahustumist: ronisin rootsi seinal, tegin hingamisharjutusi..., aga ei paremat ühtigi. Lõppeks jõin veel kodust igaks juhuks kaasa võetud palderjani, hoopis väikese pudeli täie, ja arvasin, et nüüd on kõik korras... Kuid siiski — süda peksis sees endises tempos.

Aga käes...

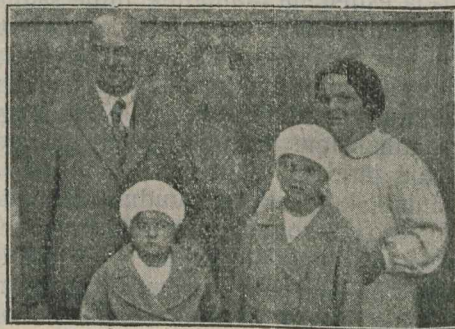
Tugevad löögid südames. Nii tuli viimaks avada suu rahva ees. Kuid see suuavamine oligi parim rohi kõigist. Laul lõppenud, töötasin — mitte ilmaski enam juua palderjani ega ole seda ka hiljem kunagi teinud.

See oli mu esimene samm sel alal.

Mõtlen sügavas tänutundes õpetajaile, kes mulle laulmist õpetasid. See

Pilte meie pere liikmete elust.

Meie koosviibimistel näeme (välja arvatud mõned meeldivad erandid) ainult suuri pereliikmeid. Kuid meie perel on ka tubli pisipere juurdekasv. Kas ei oleks huvitav sellegagi tutvuda? Lubatagu siin esitada 2 kena tüdrukukest, pr. O. Marani last. Ülesvõte on tehtud koosviibimisel Võrus 1936. a. ja avaldatud pr. Marani lahkel loal. Vasakul — Joh. Käis.

on valmistanud mu elus ilusamaid hetki. Olen tunnud edaspidigi veel mitmel korral „lavasoost“ ja lõppeks siiski sellele järgnevat häämeelt. Neil juhtudel ja tihti muidugi, olen mõelnud sellele,

et Võru seminar pani mu laulma ja sääil kirjutati ilusamad leheküljed mu eluraamatusse. Sääil laulsin oma elu ilusamad laulud. — Sust unustamatu mälestus, hell ja päikeseküllane.

Organisatsiooniteateid.

Järgmised liikmed on täitnud oma rahalisi kohustusi:

- 1. A. Randel — 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.—.
- 2. H. Mark — 1935./36. ja 1936./37. a. liikmemaks kr. 4.—.
- 3. J. Käis — 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.— ja toetust kr. 2.—.
- 4. K. Kisand — 1936./37. a. kr. 2.—.
- 5. E. Vosmi — 1936./37. a. kr. 2.— ja toetust kr. 0.50.
- 6. H. Otsmaa — kirjastuskapitali osamaks kr. 5.—.
- 7. S. Värss — kirjastus-

- kapitali osamaks kr. 5.—; 1935./36. a. liikmemaks kr. 2.— ja toetust kr. 0.50; 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.—.
- 8. J. Tint — 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.— ja toetust kr. 0.50.
- 9. J. Kitzberg — 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.—.
- 10. Peeter Timm — 1936./37. a. liikmemaks kr. 2.—.
- 11. M. Suvi — kirjastuskapitali osamaksu teine pool kr. 5.— (kokku kr. 10.—).

Uusi liikmeid:

Peeter Timm — linnaalgkool, Paide.

Juhan Jahu 65-aastane.

20. dets. s. a. saab end. Võru seminari vanemteenija Juhan J a h u 65-aastaseks. Kõik seminariperelased mäletavad J. J. kui hoolikat, vastutulelikku, kohusetruud ja ustavat teenijat, kes pärastpoolegi on kõigest südamest

kaasa elanud meie rõõmudele, näiteks igaaastastel koosviibimispäevadel. Seepärast õnnitleb soojalt kogu seminaripere oma hääd sõpra tema kõrgel sünnipäeval ja soovib talle parimat tervist ning pikki aastaid.

Koguteos „Võru Õpetajateseminar“

ilmub trükist 20. detsembril s. a.

Pingutava töö tulemuseks on see rõõmustav seik, et meie koguteos: „Võru Õpetajateseminar — tegevus ja uuenõudspüüded“ valmib 20. skp. Hiljemalt 22. skp. saadetakse raamat ettetellijaile postiteel Tartust välja, välja arvatud need, kes soovivad teost iluköites: see valmib hiljemalt 10. jaanuariks 1937. a.

pärast just oligi väga palju tööd, et jõuluks siiski raamat välja saata.

Raamatu hind: brošeeritult — kirjastuskapitali osanikele kr. 2.50, teistele meie pere liikmeile kr. 3.—, muile kr. 4.— tuleb tasuda rahas, mitte postmarkides. Köite hind on 1 kr., sest raamat sai 50 % paksem kui alguses arvestatud.

„Teadete“ lähemais numbrites kaivatseme natuke vestelda meie koguteose saamisest ja sünnist.

Raamat tuli üle 17½ trükipoogna suur (esialgse 10—11 poogna asemel). See-

Toimetuselt.

1. Käesoleva „Teadete“ numbriga saadetud 5 aastakäigu sisu on mõeldud tiitel- ja esilehena raamatule, mille saame kõigi seniilmunud „Teadete“ numbrite köitmisel. Seda võikski väga soovitada, sest üksiknumbrid kipuvad kergesti kaduma, kuid ometi sisaldub neis mõndagi, mida tahaksime uuesti lugeda, ja veel pika aja järel.

veel kõiki numbreid, mõnesid küll püüratud arvul.

2. Numbrite järjekorras on tekkinud viga, nimelt peab 1936. a. kaksiknumber V—VI olema XXXIX—XL ja VII—XLI.

Pääle selle on viga lehekülgede numbrites: 1934. a. III peaks algama 17-nda leheküljega, algab aga 65-ndaga, nii et lehekülgede 17—64 puudumine ei tähenda tegelikult numbrite puudumist. Toimetus palub seda lahkesti teatavaks võtta.

Juhul, kui kellelgi puudub üksikuid numbreid (või koguni terveid aastakäike), võib neid saada toimetuselt — üksiknumber à 10 senti, aastakäik à 1 kr., saatekulud juurde arvatud. Saadaval on

Järgmine number

ilmub 20. jaanuaril 1937. a.

Väljaandja: Ühingu juhatus.

Vastutav toimetaja: Joh. Käis.